

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

„ДОСИЕТО“

Литература

10 клас

Имена на участниците: _____

Йордан Йовков, „Албена“

Вие сте служители, които съставят досие по случая. Досието не описва хора - то съдържа само проверими факти. Няма да пишете нито едно оценъчно определение. Забранени са думите красива, хубава, грозен, нещастен, жестока и всички техни роднини.

Пишете само това, което може да бъде доказано пред съд.

ЧАСТ 1 - ДОСИЕТО

Пострадал. Кой е, на каква възраст, с какво се занимава, в какви отношения е с обвиняемата?

Обвиняема. Име, възраст, семейно положение, деца.

Съучастник. Кой е, откъде е, какви са отношенията му с обвиняемата?

Деяние. Какво е извършено, кога и по какъв начин, доколкото текстът твърди?

Как е разкрито.

Признание. Има ли, кой го прави и какво точно казва?

Изразено ли е разкаяние от обвиняемата?
Проверете внимателно в текста.

Литература

10 клас

ЧАСТ 2 - ДВАМАТА ЧИТАТЕЛИ

1. Представете си съдия, който има пред себе си само вашето досие и нищо друго. Каква присъда ще произнесе? Защо?

2. А вие, които прочетохте целия разказ - същото ли чувствате? Отговорете честно.

3. Кое във вас произвежда разликата? Кое от разказа не влезе в досието?

4. Вижте кои гуми ви бяха забранени в началото на задачата. Какво щеше да се промени в досието, ако ги бяхте написали?

Говорител на групата: _____

„ТЕЖЕСТИ И ОПОРИ“

Имена на участниците: _____

През стаята е опънато въже. В единия му край стои едното твърдение, в другия - обратното. Вие ще закачите по него аргументи и накрая ще видите накъде увисва.

ТВЪРДЕНИЕТО, ПО КОЕТО РАБОТИМ

- **Единият край на въжето:** Селото постъпи правилно, като съжали Албена.
- **Другият край:** Селото постъпи погрешно, като съжали Албена.
- **ВАЖНО:** Групата ви не защитава страна. Групата ви търси аргументи и за двата края. Който намери силен аргумент само от едната страна, не си е свършил работата.

КАК СЕ ПИШЕ ЕДИН АРГУМЕНТ

Пишете го на лента хартия, четливо и с едри букви, за да се чете отдалеч. Едно изречение, най-много две. Ако можете - с опора в текста.

После решавате колко тежи. Колкото по-силен ви се струва, толкова по-близо до своя край го закачате. Слаб аргумент виси някъде в средата.

ВАШИТЕ АРГУМЕНТИ

- За края „правилно“ - най-малко два:

1. _____

2. _____

- За края „погрешно“ - най-малко два:

1. _____

2. _____

- Кой от четирите е най-силният и защо точно той?

СЛЕД КАТО ВСИЧКИ ГРУПИ ЗАКАЧАТ

1. Накъде увисва въжето? Изненадва ли ви това?

2. Има ли аргумент от другата страна, който ви разколеба? Кой?

3. Ако можехте да преместите един свой аргумент, кой би бил и накъде?

4. Кой аргумент липсва на въжето - такъв, който никой не се сети или не посмя да напише?

Говорител на групата: _____

ИНДИВИДУАЛНА ЗАДАЧА

Клас: 10. ____

Име: _____

Дата: _____

Проверка на целта на урока (3 минути)

Отговаряй кратко. Всеки отговор стъпва на текста или на моментите, които групата ти намери.

1. Проследи обрат в селото. Как се държат хората в началото и как накрая? Посочи какво предизвиква промяната.

2. Съпостави двата свята. И в „Индже“, и в „Албена“ красотата променя хората. Каква е разликата между двете промени?

3. Правосъдието наказва деянието. Общността в разказа прощава на човека. Кое от двете е по-справедливо според теб и защо? Едно изречение за позицията и едно за говора.

ПРОТОКОЛ

Случай: Албена

Обект: Деяние, извършено в дома на обвиняемата.

Описание на случая:

Жена на около двадесет и шест години, омъжена, с малко дете. Заедно със свой любовник умъртвява съпруга си. Деянието е извършено в дома на семейството. Обвиняемата е задържана под стража до изясняване на обстоятелствата.

Заключение:

Предстои разглеждане на случая от компетентните органи и произнасяне на присъда съгласно закона.

КЛЮЧ ЗА УЧИТЕЛЯ

Отговорите по-долу са ориентир за насочващи въпроси, а не единствено верни решения.

0. ПОДГОТОВКА

- Опънете преди часа едно въже през стаята, на височина на протегнатата ръка - от прозореца до библиотеката, от единия ъгъл до другия. Върши работа канап, шнур, дори дълга връв.
- Закачете на двата му края по един лист с двете противоположни твърдения, изписани едро.
- Нареджете ленти хартия, около 5 на 20 сантиметра, по осем на група. Аргументът се пише на лентата, тя се презгъва през въжето и виси сама - не са нужни щипки.
- Ако не можете да опънете въже, начертайте дълга хоризонтална линия през цялата дъска и лепете листчетата по нея. Логиката е същата, ефектът е по-слаб, защото липсва ходенето до въжето.
- Пригответе за началото сух текст на протокол. Прочетете го предварително на глас - трябва да звучи безлично, като четене на документ, без нито една актьорска нотка. Точно контрастът между този тон и разказа прави часа.
- Проверете имената в изданието, с което работите, и ги сверете със своя текст: Албена, съпругът Куцар, любовникът Нягул, дядо Власю. Финалната реплика на дядо Власю е опората на затварянето - намерете я предварително и я подчертайте.

1. „ПРОТОКОЛЪТ“ - КАК ДА ПРОВЕДЕТЕ НАЧАЛОТО

- Не казвайте чий е случаят, докато класът не произнесе присъда. Ако някой се сети рано, помолете го да замълчи и да не разваля момента на останалите.
- Очаквайте бързи и уверени отговори - затвор, много години, доживотен. Запишете две-три от тях на дъската и ги оставете там до края на часа.
- Не коментирайте суровостта им. Тя ще си свърши работата сама, когато в края на часа същите ученици защитават прошката.

2. „ДОСИЕТО“ - КАКВО ДА ОЧАКВАТЕ

- Забраната за оценъчни думи е цялата дейност. Обикаляйте и зачерквайте всяко „красива“, „грозен“, „нещастна“. Учениците ще протестираат - точно това е целта.
- Очаквайте затруднение при графата за разкажение. Важно е учениците да разграничат признанието за извършеното деяние, изразеното разкажение и моралната оценка на постъпката. Албена признава вината си и моли за прошка: „Млада съм, сгреших. Прощавайте!“ и „Сгреших. Прощавайте!“. По-рано тя се признава и изповядва истината. Насочете учениците към конкретните думи и действия в текста, вместо предварително да им налагате извод дали разкажението е достатъчно или искрено.
- Част 2 е ядрото. Очакван ход: съдията по досието произнася тежка присъда; читателят чувства друго. На въпроса кое произвежда разликата очаквайте отговори за красотата, за съжалението, за начина, по който разказвачът показва Албена, а не деянието.

- Изведете на глас най-важното наблюдение: в целия разказ престъплението почти не се показва, а красотата се показва непрекъснато. Йовков не ни лъже - той просто насочва погледа ни. Това е техника, не измама, но е добре учениците да я осъзнаят.
- Последният въпрос за забранените думи е връзката към гражданската компетентност: езикът, с който описваме един човек, решава как ще го съдим.

3. „ТЕЖЕСТИ И ОПОРИ“ - КАКВО ДА ОЧАКВАТЕ

- Настоявайте всяка група да произведе аргументи и за двата края. Групата, която носи само едната страна, връщайте на място с думите: „Донесете ми и другия край.“
- Очаквани аргументи за „правилно“: човек не се изчерпва с най-лошата си постъпка; общността показва милост, а не слабост; наказанието идва от съда, не от съседите; Нягул поема вината и това променя картината; съжалението е човешко и не отменя присъдата.
- Очаквани аргументи за „погрешно“: убит е човек и той няма кой да го съжали; красотата не е смекчаващо обстоятелство; ако беше грозна, никой нямаше да я съжали, значи съжалението е несправедливо; общественото мнение се води по външност, а това е опасно.
- Най-силният аргумент, който често се появява късно и си струва да го изчакаме: селото съжалява Албена, но никой не съжалява Куцар, защото е бил грозен. Ако не се появи сам, задайте въпроса: „А кой в този разказ съжали убития?“
- Оставете 2 минути накрая за преместването. Поканете всеки, който иска, да отиде и да премести собствената си лента. Не питайте защо и не коментирайте - движението е достатъчно.
- Не отсъждайте накрая. Часът трябва да свърши с наклонено въже, не с ваша присъда.

4. ПРОВЕРКА НА ЦЕЛТА - ОЧАКВАНИ ОТГОВОРИ

- Въпрос 1. В началото селото е настроено срещу Албена и иска наказание. Когато тя се появява пред хората, красотата ѝ и човешкото ѝ излъчване предизвикват съжаление у част от общността. След признанието на Нягул обаче жалостта към Албена изчезва и враждебността се възстановява. Така разказът показва колко неустойчиво е общественото отношение и колко силно то се влияе от външността и от новите обстоятелства. Приема се и посочване на конкретен герой, у когото промяната е най-ясна.
- Въпрос 2. При Индже красотата събужда доброто у виновния и той се променя - има покаяние и дело. При Албена красотата не променя нея, а променя другите: тя остава същата, а околните омекват. В първия случай красотата поправя човека, във втория - подкупва общността. Приема се всяка формулировка, която улавя това разместване.
- Въпрос 3. Няма верен отговор. Оценявайте наличието на позиция и на един същински довод. Слаб отговор: „зависи“. Силен отговор: всеки, който признава напрежението между двете и избира страна с аргумент.

5. ДЕЛИКАТНОСТ

- Разказът включва убийство, изневяра и дете, останало без родители. Дръжте разговора върху текста и върху принципите. Не питайте за лични случаи и не допускате съпоставки с реални хора от селото или квартала.
- Внимавайте и с обратното: не превръщайте часа в осъждане на Албена като жена. Ако прозвучи аргумент за външността ѝ, който излиза извън текста, върнете разговора с въпроса: „Това от разказа ли е, или от нас?“

6. АКО ВРЕМЕТО ИЗТИЧА

- Съкратете досието до четирите основни графи, но не махайте графата за разкаянието - тя е най-разкриващата.
- На въжето намалете на по два аргумента на група, но задължително по един от всеки край.
- Не съкращавайте преместването накрая. То е катарзисът на часа.